

મહિલા સશક્તિકરણ માટેની સરકારી યોજનાઓનો એક અભ્યાસ

કણસાગરા ફાલ્ગુની પરસોત્તમભાઈ

ડો. ઘનશ્યામભાઈ વી. જોગરાણા

સંશોધન વિદ્વાન,

એસોસિયેટ પ્રોફેસર અને હેડ,

અર્થશાસ્ત્ર વિભાગ, ગોવિંદ ગુરુ યુનિવર્સિટી

અર્થશાસ્ત્ર વિભાગ, શેઠ પી.ટી. આર્ટસ એન્ડ

સાયન્સ કોલેજ

પ્રસ્તાવના:

સરકારે વિવિધ ગરીબી નાબૂદી અને ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યક્રમો અમલમાં મૂક્યા. આ કાર્યક્રમોમાં મહિલા સશક્તિકરણ માટે વિશેષ ઘટકો છે. હાલમાં, ભારત સરકારમાં મહિલાઓ માટે વિવિધ વિભાગો અને મંત્રાલયો છે. 37100થી વધુ યોજનાઓ છે. આ કાર્યક્રમો/યોજનાઓના અમલીકરણ પર ખાસ કરીને મહિલાઓના કવરેજના સંદર્ભમાં દેખરેખ રાખવામાં આવે છે.

મહિલા સશક્તિકરણની જરૂરિયાત:

ભારત સરકારે ભારતમાં મહિલાઓના સશક્તિકરણ માટે ઘણી પહેલ કરી છે. પરંતુ સમાજના દરેક સ્તરે મહિલાઓ સાથે ભેદભાવ અને હાંસિયામાં ધકેલવામાં આવે છે. તે સામાજિક ભાગીદારી હોય. રાજકીય ભાગીદારી છે, આર્થિક ભાગીદારી છે, શિક્ષણની પહોંચ છે અને પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય સંભાળ પણ સમગ્ર ભારતમાં મહિલાઓ આર્થિક રીતે ઘણી નબળી જોવા મળે છે. કેટલીક મહિલાઓ સેવાઓ અને અન્ય પ્રવૃત્તિઓમાં વ્યસ્ત છે. તેથી, પુરૂષોની પડખે ઊભા રહેવા માટે તેમને સમાન આર્થિક શક્તિની જરૂર છે. બળાત્કાર, છોકરીનું અપહરણ, દહેજ ઉત્પીડન વગેરેના ઘણા કિસ્સાઓ છે. આ કારણોસર તેઓને તેમની સલામતી અને તેમની પવિત્રતાની જરૂર છે અને ગૌરવની સુરક્ષા માટે તમામ પ્રકારની સશક્તિકરણની જરૂર છે. બીજા છેડે એવું જોવામાં આવ્યું છે કે પુરૂષો કરતાં સ્ત્રીઓ ઓછી સાક્ષર હોય છે. આમ, મહિલાઓના સશક્તિકરણ માટે તેમનામાં શિક્ષણ વધારવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. ગ્રામીણ ભારતમાં મહિલાઓનો મોટો હિસ્સો એટલો શારીરિક રીતે નબળી છે કે તેઓ ખાવા કરતાં વધુ કામ કરે છે. સમાજના નબળા વર્ગના સશક્તિકરણ દ્વારા આ ભેદભાવને દૂર કરવાની જરૂર છે. જેથી તેમને શક્તિશાળી અને સન્માનિત કરી શકાય. બીજી સમસ્યા છે કામના સ્થળે મહિલાઓની સતામણી. ટૂંકમાં જ્યાં સુધી મહિલાઓ સાથે મળીને પોતાને સશક્ત બનાવવામાં મદદ ન કરે ત્યાં સુધી મહિલા સશક્તિકરણ શક્ય નથી. સ્ત્રીની ગરીબી ઘટાડવી, મહિલા શિક્ષણને પ્રોત્સાહન આપો, મહિલાઓ સામેની હિંસા રોકવા અને તેને દૂર કરવા અને દેશની મહિલા વસ્તીને સશક્ત બનાવવા માટે મૂળભૂત સંપત્તિઓ બનાવવાની જરૂર છે.

सरकारनी महिला सशक्तिकरणनी योजनाओ

सरकारे विविध महिला सशक्तिकरण योजनाओ यालु करी छे जे महिलाओने अने तेमनी समाजिक स्थिति सुधारवानी मद्द करवा माटे अने तेमनी अधिकारो अने सुधारोने प्रोत्साहित करवानी प्रयास करे छे. आ योजनाओ विविध क्षेत्रोमां महिलाओनी स्थिति सुधारवामां मद्द करी शके छे, जेम के शिक्षण, आर्थिक विकास, आरोग्य, रोजगार, आण्ड, सामाजिक समावेशन, कानूनी अधिकारो, मानवीय अधिकारो अने सांस्कृतिक विकास वगैरे. केटलीक प्रमुख महिला सशक्तिकरण योजनाओनी यादी

➤ बेटी बचावो (सेव ध गर्ल याईल्ड):

गुजरात राज्य घणी रीते प्रगतिशील होवा माटे जाणीतुं छे, परंतु तेमां छोकराओनी सरभामणीमां छोकरीओनी संख्यानी समस्या छे. गुजरातमां दर हजार छोकराओ पाछण छोकरीओनी संख्या ओछी छे अने आ समस्या लांबा समयथी छे. तेने ठीक करवा माटे, सरकारे 2005मां आंतरराष्ट्रीय महिला दिवस पर बेटी बचावो योजना नामनो अेक कार्यक्रम शरु कर्यो. आ कार्यक्रम लोकने छोकरीओ साथेना बेदभावने रोकवा अने तेमना जन्मने प्रोत्साहन आपवा माटे पगलां लेवा प्रोत्साहित करे छे. आ अेक महत्वपूर्ण अभियान छे जे समाज आ मुद्दाने केवी रीते जुये छे ते बदलवानो प्रयास करी रह्युं छे. 2015 मां, विविध सरकारी मंत्रालयो द्वारा 'बेटी बचावो, बेटी पढावो' नामना कार्यक्रमनुं नवुं संस्करण शरु करवामां आव्युं हतुं. आ प्रोग्रामनो हेतु छोकराओ अने छोकरीओ वय्येना अंतरने वधु घटाऽवानो छे. जो आ कार्यक्रम सङ्ग थशे तो समाज माटे घणा झायदा थशे.

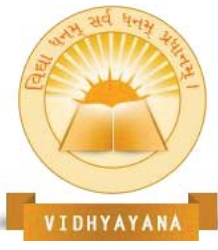

➤ બાલિકા સમૃદ્ધિ યોજના અને સરસ્વતી સાધના યોજના:

દેશને આગળ વધવા માટે શિક્ષણ ખરેખર મહત્વનું છે. ભારતમાં પુરૂષોની સરખામણીમાં મહિલાઓને વાંચતા અને લખતા આવડતું નથી. ગુજરાતમાં, સરકારે છોકરીઓને શાળાએ જવા અને તેમનું શિક્ષણ ચાલુ રાખવા માટે કેટલીક યોજનાઓ બનાવી છે. એક યોજના ચોક્કસ તારીખ પછી જન્મેલી બાળકીવાળા પરિવારોને તેમના શિક્ષણમાં મદદ કરવા માટે નાણાં આપે છે. બીજી યોજના અમુક સમુદાયોની છોકરીઓને મફત સાચકલ આપે છે જેમણે નવમા ધોરણમાં પૂર્ણ કર્યું છે, જેથી તેઓને શાળાએ સરળતાથી જવામાં મદદ મળે. સરકાર વિદ્યાર્થીઓને તેમના શિક્ષણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં મદદ કરવા માટે રહેવા અને ભોજનની પણ વ્યવસ્થા કરી રહી છે. આ કાર્યક્રમોને સમર્થન આપીને, સરકાર એ સુનિશ્ચિત કરવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે કે ગુજરાતમાં વધુ છોકરીઓ શાળાએ જઈ શકે અને શીખી શકે.

➤ મહિલા સશક્તિકરણ માટેની સ્વંયસિદ્ધા યોજના:

સશક્તિકરણનો અર્થ છે મહિલાઓને તેમના અધિકારો અને ક્ષમતાઓ વિશે જાગૃત થવામાં મદદ કરવી જેથી તેઓ પોતાના માટે નિર્ણય લઈ શકે અને સમાજમાં ભાગ લઈ શકે. જ્યારે મહિલાઓનું સશક્તિકરણ થાય છે ત્યારે તેનો લાભ સમગ્ર દેશને થાય છે. ગુજરાતમાં, સ્વંય સિદ્ધા યોજના નામનો એક કાર્યક્રમ છે જેનો હેતુ મહિલાઓને તેમના જીવનના તમામ ક્ષેત્રોમાં વિકાસ કરવામાં મદદ કરવાનો છે. ધ્યેય મહિલાઓને મહત્વપૂર્ણ કૌશલ્યો શીખવીને અને તેમની સુખાકારીને પ્રોત્સાહન આપીને વધુ સ્વતંત્ર અને સફળ બનાવવાનો છે. ગુજરાતમાં મહિલા અને બાળ વિકાસ વિભાગ ગ્રામીણ મહિલાઓને વધુ આત્મનિર્ભર અને આત્મવિશ્વાસુ

બનવામાં મદદ કરવા માટે સમર્પિત છે. આ યોજનામાં મહિલાઓ જન-સમુદાય આધારિત સંશોધનો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે તેમ જ સંગઠન-શક્તિ અને સંગઠનના કામો કેવી રીતે કરી શકે તે અંગે તાલીમબદ્ધ કરવામાં આવે છે. 20 જિલ્લામાં 1760 ગામડાંઓમાં 43200 મહિલાઓ આ પ્રોજેક્ટમાં સહભાગી બની છે. તેમાં 2700 થી વધુ સહયોગીઓ તેમને મદદ કરી રહ્યા છે. આ યોજનાને કારણે ગ્રામીણ મહિલાઓ સમાજના મુખ્ય પ્રવાહમાં ભળતી થઈ છે. આ યોજનાનો લાભ વધુ મહિલાઓ લેતી થાય તે માટેના અસરકારક પ્રયત્નો કરવાની આવશ્યકતા છે.

➤ સખી મંડળ યોજના

આ યોજનામાં મહિલાઓને શીખવવામાં આવે છે કે કેવી રીતે જાતે પૈસા કમાય છે. આ તેમને સ્વતંત્ર બનવામાં અને સારું જીવન જીવવામાં મદદ કરે છે. મહિલા જૂથો બનાવવામાં આવે છે જ્યાં તેઓ એકસાથે નાણાં બચાવે છે અને જૂથ તરીકે નાણાં ઉછીના લે છે. આનાથી તેમને નાણાકીય સેવાઓ સુધી પહોંચવામાં મદદ મળે છે. આનાથી મહિલાઓને આર્થિક રીતે વૃદ્ધિ થાય છે અને તેમની કુશળતા અને સર્વાંગી વિકાસમાં પણ સુધારો થાય છે. ગુજરાતમાં સરકાર આમાંથી 100,000 જૂથો સ્થાપવા માંગે છે. આ જૂથોનો ભાગ બનવાથી મહિલાઓને પૈસા કમાવવામાં મદદ મળે છે અને અન્ય ઘણા ફાયદા છે. તેથી, સરકારે આ જૂથોની સંખ્યામાં વધારો કરવો જોઈએ અને તેઓ મહિલાઓને આપે છે.

➤ નારી અદાલત:

રાષ્ટ્રીય મહિલા આયોગ દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતી મુજબ દેશમાં દર મિનિટના અંતરે એક મહિલા અપરાધ અને દર 24 મિનિટે એક મહિલા યૌન શોષણનો ભોગ બને છે. દર 43 મિનિટે એક સ્ત્રીનું અપહરણ થાય છે. દર 54 મિનિટે એક મહિલા સાથે છેડછાડ કે બળાત્કારનો પ્રયાસ થાય છે. 102 મિનિટે એક મહિલા દહેજપ્રથાનો ભોગ બને છે. 50 ટકા સ્ત્રીઓ કામના સ્થળ પર જ યૌન શોષણનો ભોગ બને છે તેમજ ઘરેલું હિંસા પણ ખૂબ મોટી સમસ્યા છે. મહિલાઓને મફત અને સક્ષમ કાનૂની સલાહ મેળવવાનો હક્ક છે. મહિલાઓ તેના અધિકારો ભોગવી શકે અને અન્યાયનો ભોગ ન બને તે માટે સરકારે અનેક યોજનાઓ અમલમાં મૂકી છે, તેમાં એક નારી અદાલત છે મહિલાઓ દ્વારા, મહિલાઓ માટે શરૂ કરવામાં આવેલ નારી અદાલતો ગુજરાતના 19 થી વધારે જિલ્લાઓમાં કાનૂની ન્યાય ક્ષેત્રે કામ કરી રહી છે. આ અદાલતો મહિલાઓને હિંસા, બળાત્કાર, છૂટાછેડા અને દહેજની માંગ જેવા વિષયો પર યોગ્ય અને ઝડપથી ન્યાય અપાવવા માટે કામ કરે છે. કાનૂની મંચના રૂપમાં સ્વયંસેવી સંસ્થાઓ ઝડપથી આ બધા કિસ્સાઓમાં પોતાની સકારાત્મક ભૂમિકા દ્વારા પરિણામલક્ષી પગલાંઓ ભરે છે. નાણાકીય વ્યય, સમય, કાનૂની પ્રક્રિયા, ઓછા સંસાધનોથી ઘેરાયેલી મહિલાઓને પહેલા ઉપેક્ષાનો સામનો કરવો પડતો હતો. જે હવે કરવો પડતો નથી. મહિલાઓના આત્મ સન્માન અને રક્ષણ સંદર્ભે આ ખૂબ મહત્વની યોજના છે.

➤ કિશોરી શક્તિ યોજના- કિશોરાવસ્થા, શક્તિ અને જાગૃતિ યોજના:

આ યોજના પ્રાથમિક પ્લેટફોર્મ તરીકે આંગણવાડી કેન્દ્રોનો ઉપયોગ કરીને કાર્ય કરે છે. આ યોજનાનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્ય છોકરીઓને સ્વ-સુધારણા માટે પૂરતી સંભાવનાઓ પૂરી પાડવાનો છે, જેથી કુપોષણનો અસરકારક રીતે સામનો કરવો અને તેમના લિંગના પરિણામે તેઓ જે વિવિધ પડકારોનો સામનો કરે છે તેને દૂર કરવાનો છે. તે સ્વીકારવું મહત્વપૂર્ણ છે કે દેશની આર્થિક ઉન્નતિના સંદર્ભમાં પ્રગતિ હોવા છતાં, કુપોષણ રાષ્ટ્રમાં એક નોંધપાત્ર સમસ્યા તરીકે ચાલુ રહે છે. વધુમાં, સમાજના વિવિધ પાસાઓમાં જાતિ ભેદભાવની હાજરી આ મુદ્દાને વધુ તીવ્ર બનાવે છે. પરિણામે, આ યોજનાને આ દબાણયુક્ત ચિંતાઓને દૂર કરવાના હેતુથી પ્રશંસનીય પ્રયાસ તરીકે જોઈ શકાય છે.

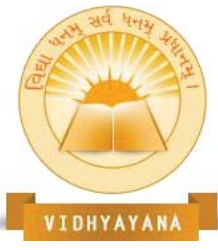
➤ વિધવા સહાય અને તાલીમ યોજના

મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયે ગુજરાતમાં એવી મહિલાઓને મદદ કરવા માટે એક કાર્યક્રમ શરૂ કર્યો જેમના પતિનું મૃત્યુ થયું છે. જ્યારે સ્ત્રીનો પતિ મૃત્યુ પામે છે, ત્યારે તેણી માટે પોતાની અને તેના પરિવારની સંભાળ રાખવી ખૂબ જ મુશ્કેલ બની જાય છે. ગુજરાત સરકાર આ મહિલાઓને દર મહિને પૈસા આપીને મદદ કરવા માંગે છે. આ પ્રોગ્રામનો ધ્યેય ગરીબ અને જરૂરિયાતમંદ મહિલાઓને મદદ કરવાનો છે કે જેમની પાસે પોતાનું સમર્થન કરવાનો કોઈ રસ્તો નથી. તે 18 થી 40 વર્ષની વયની મહિલાઓ માટે છે જેમણે પોતાની અથવા તેમના પરિવારની સંભાળ લેવાની હોય છે પરંતુ તેમ કરવા માટે તેમની પાસે પૂરતા પૈસા નથી.

➤ ચિરંજીવી યોજના:

ગુજરાતમાં દર વર્ષે આશરે 12 લાખ નવજાત બાળકોનો જન્મ થાય છે, જેમાં રાજ્ય અને સમગ્ર દેશમાં ઊંચો બાળ મૃત્યુદર પ્રચલિત છે. આર્થિક રીતે વંચિત પૃષ્ઠભૂમિની મહિલાઓને બાળજન્મ દરમિયાન અસંખ્ય પડકારોનો સામનો કરવો પડે છે, અને ચિરંજીવી યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય આ નિર્બળ માતાઓને નાણાકીય સહાય, સલામતીનાં પગલાં, મુસાફરી ભથ્થાં અને આરોગ્યસંભાળ સુવિધાઓની એક્સેસ પ્રદાન કરીને ટેકો આપવાનો છે. આ યોજનાના અમલીકરણ દ્વારા, સરકાર બાળ અને માતા મૃત્યુદરમાં ઘટાડો કરવાની અને માતા અને બાળક બંનેની એકંદર આયુષ્ય વધારવાની આશા રાખે છે. ચિરંજીવી યોજના, 2005 માં કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી અને 8 સપ્ટેમ્બર, 2006 ના રોજ ગુજરાત રાજ્યમાં શરૂ કરવામાં આવી હતી, જેનો હેતુ માતા મૃત્યુદરના મુદ્દાને ઉકેલવાનો છે. વધુમાં, તે નાના બાળકો અને સગર્ભા માતાઓને આવશ્યક પોષણ પૂરું પાડવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. આ યોજના હેઠળ સગર્ભા સ્ત્રીઓ અને કિશોરોને 600 કેલરી અને 18 થી 20 ગ્રામ પ્રોટીનનો સમતોલ આહાર મળે છે. વધુમાં, આ કાર્યક્રમ માન્ય ખાનગી હોસ્પિટલોમાં ડિલિવરી ઇચ્છતી સગર્ભા સ્ત્રીઓને પરિવહન (શહેરી વિસ્તારોમાં રૂ. 100 અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં રૂ. 200) માટે નાણાકીય સહાય પ્રદાન કરે છે, આમ નિષ્ણાત તબીબી સંભાળની પહોંચમાં વધારો થાય છે અને માતા અને બાળ મૃત્યુદરમાં ઘટાડો થાય છે.

➤ કૃષિ તાલીમ યોજના

ભારત મુખ્યત્વે કૃષિપ્રધાન રાષ્ટ્ર છે, તેની લગભગ અડધી વસ્તી હજુ પણ કૃષિ અને સંલગ્ન ક્ષેત્રોમાં રોકાયેલી છે. ઉલ્લેખનીય છે કે, આ ક્ષેત્રમાં મહિલાઓ પણ એટલી જ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે. જો કે, દેશની અંદર કૃષિ સાથે સંકળાયેલા વ્યક્તિઓની આવકનું સ્તર નિરાશાજનક રીતે ઓછું છે, મુખ્યત્વે વિવિધ પરિબલોને કારણે. આ મુદ્દાનો સામનો કરવા અને આર્થિક વૃદ્ધિને પ્રોત્સાહન આપવા માટે, એક યોજના અમલમાં મૂકવામાં આવી છે જેનો હેતુ મહિલા ખેડૂતો અને ખેડૂત પત્નીઓને દેશના વિકાસમાં સક્રિય સહભાગી બનાવીને સશક્તિકરણ કરવાનો છે. આ યોજના હેઠળ, આ મહિલાઓને તેમની તાલીમ અને કૌશલ્ય વિકાસની સુવિધા માટે શિષ્યવૃત્તિ અને પરિવહન ભથ્થાં પ્રદાન કરવામાં આવે છે, જેનાથી તેઓને કૃષિ ક્ષેત્રમાં પ્રગતિ કરવા માટે જરૂરી સાધનો અને જ્ઞાન સાથે સજ્જ કરવામાં આવે છે.

➤ કુંવરબાઈનું મામેરું યોજના:

કુંવરબાઈનું મામેરું યોજના ગુજરાત સરકાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી છે. આ એક સરકારી યોજના છે. જે અંતર્ગત ગુજરાતમાં રહેલી દીકરીના લગ્ન સમયે આર્થિક મદદ કરે છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા છોકરીઓ માટે એક સારી યોજના બહાર પાડી છે.

➤ કુંવરબાઈનું મામેરું યોજના શું છે?

કુંવરબાઈનું મામેરું યોજના એ ગુજરાત સરકારના સમાજ કલ્યાણ શાખા હેઠળ ચાલતી યોજના છે. જેમાં અનુસૂચિત જાતિ અને જનજાતિની કન્યાને લાભ મળવાપાત્ર છે. તે છોકરીઓના લગ્ન થયા હોય પછી તે આ યોજનાનો લાભ લઈ શકે છે. આ યોજનાને મંગળસૂત્ર યોજના તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. આ યોજનામાં અરજદારને સરકાર દ્વારા નાણાકીય સહાય પૂરી પાડવામાં આવે છે. જે પહેલા રૂ.10,000 હતા, હવે તેને વધારીને રૂ.12,000 કરી દેવામાં આવ્યા છે.

➤ કુંવરબાઈનું મામેરું યોજનાનો હેતુ:

અનુસૂચિત જાતિની અને જનજાતિની ગરીબ વર્ગની કન્યાના લગ્ન થયા પછી તેને નાણાકીય સહાય આપવા માટે આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે. અનુસૂચિત જાતિની અને જનજાતિની પુખ્ત વયની બે કન્યાના લગ્ન પ્રસંગે કુંવરબાઈના મામેરાની યોજના હેઠળ (તા. 1/4 /2021 પછી લગ્ન કરનાર કન્યાને) સુધારેલા દર મુજબ રૂ 12000ની સહાય ચૂકવવામાં આવે છે. જ્યારે આ તારીખ પહેલા લગ્ન કરનાર કન્યાને જુના દર મુજબ રૂ. 10000ની સહાય ચૂકવવામાં આવે છે.

➤ સખી વન સ્ટોપ સેન્ટર યોજના:

Ministry of Women & Child Development Department, Government of India દ્વારા વિવિધ યોજનાઓ અમલમાં મૂકવામાં આવેલ છે. જેના અંતર્ગત તમામ રાજ્યોમાં હિંસાથી પીડિત મહિલાઓને એક જ સ્થળેથી તાત્કાલિક આશ્રય તથા સંકલિત સેવાઓ પૂરી પાડવા માટે ઓગષ્ટ 2016 થી One Stop Center Scheme શરૂ કરવામાં આવી છે. રાજ્યના દરેક જિલ્લા મુખ્યમથકે 'સખી વન સ્ટોપ સેન્ટર યોજના' શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આ યોજના હેઠળ OSC સેન્ટર 27×7 કલાક તથા 365 દિવસ ચાલુ રહેતી મહિલાઓની સેવામાં કાર્યરત રહે છે.

ભારત સરકારના મહિલા અને બાલ વિકાસ વિભાગ હેઠળ દરેક રાજ્યના મહિલાઓના સશક્તિકરણ, સુરક્ષા અને વિકાસ માટે વિવિધ વિભાગો કામ કરે છે. જેમાં ગુજરાત રાજ્યમાં મહિલા અને બાલ વિકાસ દ્વારા મહિલાઓ ઘણી બધી યોજનાઓનું મોનીટરીંગ તથા ચલાવવામાં આવે છે. જેમ કે 181 મહિલા હેલ્પલાઈન, વિધા સહાય યોજના, વહાલી ટીકરી યોજના, સખી વન સ્ટોપ સેન્ટર વગેરે. સખી વન સ્ટોપ સેન્ટર મહિલાઓ માટે 24×7 ચાલુ રહે છે. આ સેન્ટર દ્વારા કોઈપણ જગ્યાએથી કોઈપણ હિંસાનો ભોગ બનેલ મહિલાઓને આશ્રય તથા કાઉન્સેલિંગ કરવામાં આવે છે.

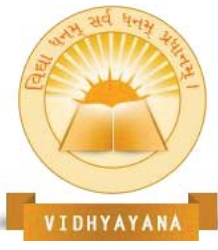

➤ સખી વન સ્ટોપ સેન્ટર યોજનાનો હેતુ

જાહેર અને ખાનગી કોઈપણ સ્થળે મહિલા હિંસાનો ભોગ બને તો આ સેવાનો લાભ લઈ શકે છે. પીડિત મહિલાને એક જ છત્ર હેઠળ તેને જરૂર હોય તેવી તમામ સુવિધાઓ પુરી પાડવાનો મુખ્ય હેતુ છે. સખી વન સ્ટોપ સેન્ટર દ્વારા મહિલાઓને તાત્કાલિક તબીબી સારવાર, કાયદાકીય માર્ગદર્શન અને સહાય, પોલીસ સહાય પૂરી પાડવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત મનોવૈજ્ઞાનિક પરામર્શ (Psychological Counseling) આપવામાં આવે છે. હિંસાગ્રસ્ત મહિલા પાસે રહેવાની સુવિધા ન હોય તેવા સંજોગોમાં હંગામી ધોરણે આશ્રય તાત્કાલિક ધોરણે પૂરી પાડવામાં આવે છે.

➤ પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના:

2016 ના મે મહિનામાં, પેટ્રોલિયમ અને કુદરતી ગેસ મંત્રાલય (MOPNG) ગ્રામીણ અને વંચિત પરિવારોને એલપીજી જેવા સ્વચ્છ રસોઈ ઇંધણ ઉપલબ્ધ કરાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે એક મુખ્ય યોજના તરીકે 'પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના' (PMUY) રજૂ કરી હતી, તેમના માટે જેઓ અન્યથા પરંપરાગત રસોઈ ઇંધણ જેમ કે લાકડાં, કોલસો, ગોબર વગેરેનો ઉપયોગ કરતા હતા. પરંપરાગત રસોઈ ઇંધણના ઉપયોગથી ગ્રામીણ મહિલાઓના સ્વાસ્થ્ય તેમજ પર્યાવરણ પર હાનિકારક અસરો પડે છે.

આ યોજના 1લી મે 2016ના રોજ ભારતના માનનીય વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા ઉત્તર પ્રદેશના બલિયામાં શરૂ કરવામાં આવી હતી. યોજના હેઠળ માર્ચ 2020 સુધીમાં વંચિત પરિવારોને 8 કરોડ એલપીજી કનેક્શન આપવાનું લક્ષ્ય હતું.

7મી સપ્ટેમ્બર 2019ના રોજ, ભારતના માનનીય વડાપ્રધાને મહારાષ્ટ્રના ઔરંગાબાદમાં 8 કરોડનું એલપીજી કનેક્શન અર્પણ કર્યું. ઉજ્જવલા 2.0: સ્થળાંતરિત પરિવારોને વિશેષ સુવિધા સાથે PMUY યોજના હેઠળ 1.6 કરોડ એલપીજી કનેક્શનની વધારાની ફાળવણી. ઉજ્જવલા 2.0 હેઠળ જોડાણોની લક્ષ્યાંક સંખ્યા ડિસેમ્બર, 22 દરમિયાન હાંસલ કરવામાં આવી હતી, આમ યોજના હેઠળ કુલ જોડાણોની સંખ્યા 9.6 કરોડ થઈ ગઈ હતી.

ભારત સરકારે PMUY યોજના હેઠળ વધારાના 75 લાખ કનેક્શન્સ રિલીઝ કરવાની મંજૂરી આપી છે, જે યોજના હેઠળ એકંદરે લક્ષ્યાંક 10.35 કરોડ સુધી લઈ ગઈ છે, જેની સામે હવે કનેક્શન્સ રિલીઝ થઈ રહ્યા છે.

ઉપસંહાર:

આ અભ્યાસમાં ભારત સરકાર અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જે મહિલા સશક્તિકરણ અને મહિલાના વિકાસ માટે જે વિવિધ યોજનાઓ છે તેની વિગતે અભ્યાસ કરીને ચર્ચા કરવામાં આવી છે, અને તેના આધારે આ સંશોધન લેખ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, જે ઉપર મુજબ વિગતે રજૂ કરવામાં આવી છે.